

Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності: склад і караність кримінального правопорушення

У монографії розглянуто кримінальне правопорушення проти правосуддя у формі притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Досліджено його об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Окремо звернуто увагу на родовий, видовий, підвидовий та безпосередній об'єкти, їх класифікації та практичне значення, а також окреслено предмет злочину. Сформульовано комплексний спосіб його вчинення, виокремлено обстановку як обов'язкову ознаку цього складу. Запропоновано змінити перелік обставин, які обтяжують кримінальну відповідальність. Уточнено перелік спеціальних суб'єктів досліджуваного злочину. Приділено увагу видам покарань, передбаченим ст. 372 КК України, і проблемам призначення покарання на практиці.

Для викладачів, аспірантів, студентів, суддів, слідчих суддів, прокурорів, слідчих, детективів, дізнавачів та адвокатів.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

К. Ю. СКРИПНИК

**ПРИТЯГНЕННЯ ЗАВІДОМО
НЕВИННОГО ДО КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ:
СКЛАД І КАРАНІСТЬ
КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Монографія

За редакцією
професора *М. В. Шепітька*

Харків
«Право»
2026

Рецензенти:

В. І. Борисов – доктор юридичних наук, професор, радник при дирекції Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, дійсний член (академік) НАПрН України;

П. Л. Фріс – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, член-кореспондент НАПрН України

*Рекомендовано до друку
вченою радою Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол № 3 від 23 жовтня 2025 р.)*

Скрипник К. Ю.

С50 Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності: склад і караність кримінального правопорушення : монографія / К. Ю. Скрипник ; за ред. М. В. Шепітька ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2026. – 186 с.

ISBN 978-617-8612-48-1

У монографії розглянуто кримінальне правопорушення проти правосуддя у формі притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Досліджено його об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Окремо звернуто увагу на родовий, видовий, підвидовий та безпосередній об'єкти, їх класифікації та практичне значення, а також окреслено предмет злочину. Сформульовано комплексний спосіб його вчинення, виокремлено обстановку як обов'язкову ознаку цього складу. Запропоновано змінити перелік обставин, які обтяжують кримінальну відповідальність. Уточнено перелік спеціальних суб'єктів досліджуваного злочину. Приділено увагу видам покарань, передбаченим ст. 372 КК України, і проблемам призначення покарання на практиці.

Для викладачів, аспірантів, студентів, суддів, слідчих суддів, прокурорів, слідчих, детективів, дізнавачів та адвокатів.

УДК343.36

Передмова

Обов'язок держави та всіх її інституцій – забезпечити безумовне дотримання прав людини під час досудового розслідування та судового розгляду. Професійні учасники кримінального провадження мають керуватися процесуальним законодавством, яке повинно нейтралізувати саму можливість притягнення невинуватої особи до кримінальної відповідальності. Однак на практиці все ж таки трапляються випадки притягнення завідомо невинуватих осіб до кримінальної відповідальності (15 вироків за ст. 372 КК України, постановлених в період 2013–2024 рр.). Це вказує на недосконалість як кримінального процесуального, так і матеріального законодавства. Кримінально-правова кваліфікація злочину, передбаченого ст. 372 КК України, супроводжується складнощами у встановленні обов'язкових ознак складу цього суспільно небезпечного діяння та його караності. Додатковим ускладненням є й те, що слідчий, прокурор, детектив та дізнавач, які мали б забезпечити реалізацію завдань кримінального провадження, самі вчиняють кримінальне правопорушення проти правосуддя у формі притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Саме тому наявна необхідність внесення змін до кримінального процесуального та матеріального законодавства та приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів.

Це дослідження є першим в Україні, яке стосується притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності після вступу в законну силу нового кримінального процесуального законодавства. У роботі досліджено склад та караність кримінального правопорушення проти правосуддя, вчиненого у формі притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК України), встановлено його обов'язкові та факультативні ознаки, а також виявлено особливості притягнення до кримінальної відповідальності невинуватих осіб. Окремо звернуто увагу на родовий, видовий, підвидовий та безпосередній об'єкт, їх класифікації та практичне значення, а також окреслено предмет злочину. Досліджено об'єктивну сторону притягнення завідомо невинуватого до кримінальної відпо-

відальності, встановлено момент закінчення діяння, сформульовано комплексний спосіб цього злочину, виокремлено обставини його вчинення, також запропоновано змінити перелік обставин, які обтяжують кримінальну відповідальність. Розглянуто суб'єктивну сторону через вивчення вини, мотиву та вини кримінального правопорушення. Вивчено суб'єкта вчинення, запропоновано уточнити перелік спеціальних суб'єктів за ст. 372 КК України. Приділено увагу видам покарань, передбаченим досліджуваною статтею, та проблемам призначення покарання за ст. 372 КК України на практиці.

За результатами проведеного дослідження надані рекомендації з удосконалення чинного кримінального законодавства з урахуванням іноземного та міжнародного досвіду, запропоновано відповідні зміни до ст. 372 КК України, а також окрему криміналізацію таких діянь як фальсифікація доказової інформації та невжиття заходів щодо повідомлення про підозру.

Емпіричну основу дослідження склали 15 вироків, постановлених протягом 2013–6 міс. 2024 р.р., результати їх апеляційного та касаційного оскарження, а також їх перегляду за нововиявленими обставинами, матеріали судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, рішення Конституційного Суду України, а також статистичні дані Офісу Генерального прокурора за даною категорією кримінальних проваджень.

Авторка висловлює щирі вдячність усім, хто надихнув, підтримав, допоміг у написанні та виданні даної монографії, а усім майбутнім читачам буду вдячна за приділений час, зауваження та пропозиції.

ЗМІСТ

Передмова	3
-----------------	---

Розділ 1

Об'єкт притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності

§ 1. Родовий та видовий об'єкт злочину	5
§ 2. Безпосередній об'єкт злочину, механізм спричинення йому шкоди та предмет злочину	20
§ 3. Потерпілий як ознака об'єкта злочину	30

Розділ 2

Об'єктивна сторона притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності

§ 1. Суспільно небезпечне діяння та спосіб учинення злочину	39
§ 2. Обстановка вчинення злочину	86
§ 3. Об'єктивні обставини, що обтяжують кримінальну відповідальність	93

Розділ 3

Суб'єктивна сторона притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності

§ 1. Вина як ознака суб'єктивної сторони злочину	111
§ 2. Мотив та мета як ознаки суб'єктивної сторони злочину	118

Розділ 4

Суб'єкт притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності

§ 1. Слідчий як суб'єкт злочину	127
§ 2. Прокурор як суб'єкт злочину	139
§ 3. Уповноважена особа як суб'єкт злочину	144

Розділ 5

Покарання за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності

§ 1. Види покарання за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності	154
---	-----

§ 2. Призначення покарання за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності	160
Список використаних джерел	163

Наукове видання

Скрипник Ксенія Юрїївна

**ПРИТЯГНЕННЯ ЗАВІДОМО НЕВИННОГО
ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ:
СКЛАД І КАРАНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Монографія

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 21.11.2025. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 10,8. Обл.-вид. арк. 8. Тираж 100 пр. Зам. № 399

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017

Книги, які можуть вас зацікавити

Повідомлення про
підозру. Видання друге

Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес

Перейти на сайт →